

TOTALITA V KAŽDODENNÍM ŽIVOTĚ: HISTORICI PŘEDSTAVÍ NOVÉ POHLEDY NA ČESKOSLOVENSKO PO ÚNORU 1948

Ve dnech 10.–11. června 2026 se v Českých Budějovicích uskuteční odborná konference Československo v letech 1948–1953, která nabídne sedm tematických bloků, třicet odborných příspěvků a vystoupení dvaatřiceti historiků a badatelů z českých i slovenských institucí. Dvoudenní akce pořádaná Ústavem pro studium totalitních režimů, Jihočeským muzeem v Českých Budějovicích a Státním oblastním archivem v Třeboni připomene klíčové období moderních československých dějin poznamenané nástupem komunistického režimu, represí i zásadní proměnou společnosti. Odbornými garanty konference jsou historikové Libor Svoboda z Ústavu pro studium totalitních režimů a Jiří Petráš z Jihočeského muzea v Českých Budějovicích.

ÚNOR 1948 A PROMĚNA ČESKOSLOVENSKA

Konference připomene jedno z nejzásadnějších období moderních československých dějin, které zásadním způsobem ovlivnilo další vývoj společnosti na několik desetiletí. Po únorovém uchopení moci v roce 1948 došlo k likvidaci demokratického systému a nastolení komunistické diktatury pod vedením Klementa Gottwalda. Následující roky byly poznamenány rozsáhlými represemi, vykonstruovanými politickými procesy, znárodněním, násilnou kolektivizací venkova i začleněním Československa do sovětského bloku odděleného od západního světa železnou oponou. V žádném případě se nejednalo o postupné začleňování, neboť vznik sovětského bloku byl jeden z výsledků druhé světové války.

Součástí jednotlivých tematických bloků budou moderované diskuse umožňující širší odbornou debatu nad tématy spojenými s obdobím let 1948–1953. „Připomínání tohoto období není jen akademickým úkolem. Je to součástí širší společenské odpovědnosti. Porozumění mechanismům, které vedly k potlačení svobody a demokracie, je klíčové i pro naši současnost,“ zdůrazňuje ředitel Ústavu pro studium totalitních režimů Ladislav Kudrna.

„Období let 1948 až 1953 je z historického hlediska mimořádně koncentrované – během několika málo let došlo k zásadní proměně politického systému, ekonomiky i každodenní reality obyvatel. Naším cílem je ukázat tuto dobu v její komplexnosti a nabídnout prostor pro diskusi nad jejími různými interpretacemi,“ dodává historik Libor Svoboda z Ústavu pro studium totalitních režimů.

VLIV SOVĚTSKÉHO SVAZU A DOPADY NA SPOLEČNOST

Významnou roli v tomto období sehrála orientace na Sovětský svaz, která se promítla nejen do politického a hospodářského směřování státu, ale také do kultury, vzdělávání a veřejného prostoru. Proměny zasáhly všechny vrstvy společnosti a výrazně poznamenaly rovněž regionální vývoj.

„Jihočeský region nabízí řadu konkrétních příkladů, v nichž se na regionální úrovni promítá postupná změna československé společnosti po druhé světové válce – v těch dobrých, ale i v záporných směrech. Právě propojení celostátní perspektivy s regionálním výzkumem považujeme za jednu z hlavních přidaných hodnot této konference,“ doplňuje Jiří Petráš z Jihočeského muzea v Českých Budějovicích.

SEDM TEMATICKÝCH BLOKŮ A DESÍTKY ODBORNÍKŮ

Program konference nabídne sedm tematických bloků a celkem třicet odborných příspěvků, které přednese dvaatřicet přednášejících z českých i slovenských institucí. Mezi vystupujícími budou odborníci z Ústavu pro studium totalitních režimů, Národního archivu, Univerzity Karlovy, Masarykovy univerzity, Jihočeské univerzity, Metropolitní univerzity Praha, Muzea Prahy, Muzea Klatovy či Ústavu paměti národa.

TÉMATATA DISKUSÍ: JUSTICE, PROPAGANDA I KAŽDODENNOST

Diskuse se zaměří například na proměnu justice po únoru 1948, politické procesy, činnost Státní bezpečnosti, fungování politických stran, výstavbu železné opony, hospodářské změny, kulturní dějiny, média a film v prvních letech komunistického režimu nebo počátky televizního vysílání. Pozornost bude věnována také regionálním dějinám, každodennosti, proměnám společnosti a otázkám historické paměti.

ROK 1953 JAKO PŘELOMOVÝ OKAMŽIK

Rok 1953 přinesl několik zásadních momentů – úmrtí Josifa Stalina i prezidenta Klementa Gottwalda a rovněž peněžní reformu, která výrazně zasáhla široké vrstvy obyvatelstva a vyvolala sociální napětí i otevřené protesty.

„Konference chce přispět nejen k hlubšímu poznání represivních mechanismů režimu, ale také k pochopení širších souvislostí – například role propagandy, proměny právního prostředí nebo postavení jednotlivce ve společnosti, která byla vystavena systematickému tlaku státu,“ říká Kamil Nedvědický, 1. náměstek ředitele Ústavu pro studium totalitních režimů.

Konference je určena odborné i širší veřejnosti se zájmem o moderní dějiny a problematiku totalitních režimů a nabídne prostor pro mezioborovou diskusi i sdílení nejnovějších poznatků historického výzkumu.

MEDAILONY GARANTŮ

PhDr. Jiří Petráš

Historik a kurátor sbírkového fondu Jihočeského muzea v Českých Budějovicích. Ve své odborné práci se zaměřuje především na české soudobé dějiny, zejména na období normalizace, každodenní život ve druhé polovině 20. století, regionální historii jižních Čech a problematiku společenské transformace po roce 1989. Je autorem a spoluautorem několika odborných monografií, studií a článků publikovaných v domácím i zahraničním odborném prostředí. Ve svém výzkumu i muzejní praxi dlouhodobě usiluje o propojování „velkých“ politických a společenských dějin s příběhy konkrétních lidí a lokálních komunit. Spolupodílí se na koncepci odborných konferencí, výstav a popularizačních projektů zaměřených na soudobé dějiny.

Mgr. Libor Svoboda, Ph.D.

Odborník na soudobé dějiny Československa, zejména na období komunistické diktatury a proces jejího rozpadu. Působí v Ústavu pro studium totalitních režimů, kde se věnuje výzkumu represí, politických procesů, občanského odporu a tranzice moci na přelomu 80. a 90. let. Specializuje se na dějiny východní Evropy a přednáší na FF MU Brně moderní dějiny Československa a dějiny východní Evropy. Je spoluautorem řady odborných publikací a popularizačních výstupů zaměřených na období tzv. třetí republiky, komunistického režimu i posttotalitní transformace. Aktivně se podílí na popularizaci moderních dějin a na zprostředkování regionálních zkušeností širší veřejnosti.

Kontakt pro novináře:

Petra Jungwirthová, vedoucí tiskového odd. ÚSTR/ tisková mluvčí

M: 770 172 146

EM: press@ustrcr.cz

SLEDUJTE NÁS DÁLE NA SOCIÁLNÍCH SÍTÍCH:

[Facebook](#)

[Instagram](#)

[X \(Twitter\)](#)

[YouTube](#)

STÁTNÍ OBLASTNÍ ARCHIV V TŘEBONI (SOA) představuje organizační složku státu příslušející k resortu ministerstva vnitra. Uchovává písemné dědictví pro přítomnost i budoucnost a disponuje nepřehledným materiálem kulturně-historického významu. Od roku 2002 tvoří strukturu centra a oddělení v Třeboni, v Českých Budějovicích a Českém Krumlově a státní okresní archivy České Budějovice, Český Krumlov, Jindřichův Hradec, Písek, Prachatice, Strakonice a Tábor. Sloučením všech těchto pracovišť do jediného subjektu vznikla rozsáhlá jihočeská archivní síť. Státní oblastní archiv v Třeboni je správním úřadem přímo řízeným Ministerstvem vnitra České republiky. Jeho územní působnost je vymezena územím Jihočeského kraje. Současná podoba SOA v Třeboni jako organizační složky státu vznikla k 1. srpnu 2002 v souvislosti s reformou veřejné správy. Od 1. ledna 2005 se činnost archivu řídí **zákonem č. 499/2004 Sb.**, o archivnictví a spisové službě a o změně některých zákonů, **vyhláškou č. 645/2004 Sb.**, kterou se provádějí některá ustanovení zákona o archivnictví a spisové službě a o změně některých zákonů a **vyhláškou č. 259/2012 Sb.**, o podrobnostech výkonu spisové služby. Ředitel SOA je PhDr. Václav Rameš. www.ceskearchivy.cz

JIHOČESKÉ MUZEUM V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH (JČM) patří k nejvýznamnějším kulturním institucím na jihu Čech. Bylo založeno v roce 1877 jako jedno z nejstarších regionálních muzeí a svoji prvotní činnost zahájilo nejdříve v prostorech, které byly později přičleněny do českbudějovické radnice. První sbírkové předměty pocházely z darů občanů města a krajanů. Jejich následná četnost podnítila na konci 19. století výstavbu muzejní budovy v novorenesančním stylu. Nová monumentální budova v dnešní Dukelské ulici pak byla veřejnosti zpřístupněna v roce 1903. První muzejní sbírky byly zpřístupněny veřejnosti na jaře roku 1877 v domě U tří korun vedle městské radnice. Četné dary místních občanů i krajanů v cizině podnítily výstavbu nové účelové muzejní budovy. Monumentální objekt vybudovaný v letech 1899-1901 v historizujícím novorenesančním slohu byl otevřen veřejnosti v roce 1903. V současné době je Jihočeské muzeum krajským regionálním muzeem s orientací na přírodní a společenské vědy. Ředitelem muzea je Mgr. Filip Lýsek. www.muzeumcb.cz

ÚSTAV PRO STUDIUM TOTALITNÍCH REŽIMŮ (ÚSTR) je organizační složkou státu, do jehož činnosti lze zasahovat pouze na základě zákona. (Činnost a poslání ÚSTR jsou ukotveny Zákonem o Ústavu pro studium totalitních režimů a o Archivu bezpečnostních složek 181/2007 Sb. ze dne 8. 6. 2007). Definuje se jako paměťová instituce zkoumající dobu nacistické okupace 1939–45 a dobu komunistické nadvlády 1948–1989. Poskytuje veřejnosti výsledky své činnosti, zejména zveřejňuje informace o době nesvobody, o období komunistické totalitní moci, o činech a osudech jednotlivců, vydává a šíří publikace, pořádá výstavy, semináře, odborné konference a diskuse. Spolupracuje s vědeckými, kulturními, vzdělávacími a dalšími institucemi za účelem výměny informací a zkušeností v odborných otázkách, stejně tak se zahraničními institucemi a osobami, které mají obdobné zaměření. Podřízenou organizací ÚSTR je **Archiv bezpečnostních složek (ABS)**, který spravuje veškeré písemnosti všech bezpečnostních složek z doby nacismu i komunismu, tedy nejenom Státní bezpečnosti, ale i Veřejné bezpečnosti, civilní a vojenské rozvědky. Ředitelem ÚSTR je Ladislav Kudrna. www.ustrcr.cz